

УДК: 81` 276. 6 : 33

**РОЛЬ ТЕРМІНОЛОГІЇ У
ФОРМУВАННІ МОВНО-
ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ
ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ©**

В.А. ТИМКОВА,
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української та
іноземних мов,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

У статті зазначено, що організація сучасних виробничих і комерційних структур, зміни в політичному й економічному житті нашої держави сприяють активному поповненню української мови новими термінами економічної сфери. Зауважено, що на сучасному етапі іноземні запозичення посіли вагоме місце у лексичному складі української літературної мови, адже загалом запозичення в термінології – природний процес, властивий усім мовам світу. Актуальними залишаються позиції, що повноцінний розвиток тієї чи іншої терміносистеми можливий лише за умови збереження балансу національної та інтернаціональної складових. Нові економічні терміни поповнили нашу мову, і на сучасному етапі така тенденція зберігається. З'ясовано, що маючи значний словотвірний і лексичний запас, українська мова здатна відобразити такі тонкі відтінки значень, які неможливо передати іншими словами. Обґрунтовано, що це сприяє добору вдалого національного терміна, тому не варто зловживати іноземними відповідниками.

Ключові слова: запозичена лексика, мовна компетентність, українська літературна мова, економічна термінологія, професійна освіта, фахова мова.

Літ.: 11.

**THE ROLE OF TERMINOLOGY IN FORMING THE LANGUAGE AND
PROFESSIONAL COMPETENCY OF ECONOMIC PROFILE SPECIALISTS**

TYMKOVA Valentyna,
*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
of the Ukrainian and Foreign Languages Department,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The article states that the organization of modern production and commercial structures, changes in the political and economic life of our state contribute to the active replenishment of the Ukrainian language with the new terms of the economic sphere. It is noted that at the present stage, foreign-language borrowings take a significant place in the lexical composition of the Ukrainian literary language, because in general appearing of borrowings in terminology is a natural process common for all languages of the world. There remain actual statements that the full development of a given terminology system is possible only under the condition the balance of national and international components is preserved. New economic terms have filled our language and now, this tendency is preserved. It has been found out that having a significant word-formation and lexical vocabulary, the

Ukrainian language can present such subtle shades of meanings that can't be represented in other words. It has been proved that this contributes to the selection of a proper national word, therefore, it is not necessary to abuse our language with foreign terms.

Key words: borrowed vocabulary, linguistic competence, the Ukrainian literary language, economic terminology, vocational education, professional language.

Ref.: 11.

РОЛЬ ТЕРМИНОЛОГИИ В ФОРМИРОВАНИИ ЯЗЫЧНО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СПЕЦИАЛИСТОВ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

ТЫМКОВА Валентина Андреевна,
кандидат филологических наук, доцент,
доцент кафедры украинского и иностранных языков,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье отмечено, что организация современных производственных и коммерческих структур, изменения в политической и экономической жизни нашего государства способствуют активному пополнению украинского языка новыми терминами экономической сферы. Замечено, что на современном этапе иноязычные заимствования заняли весомое место в лексическом составе украинского литературного языка, ведь в целом заимствование в терминологии – естественный процесс, свойственный всем языкам мира. Актуальными остаются положения, что полноценное развитие той или иной терминосистемы возможно лишь при условии сохранения баланса национальной и интернациональной составляющих. Новые экономические сроки дополнили наш язык, и на современном этапе такая тенденция сохранена. Выяснено, что имея значительный словообразовательный и лексический запас, украинский язык способен отобразить такие тонкие оттенки значений, которые невозможно передать другими словами. Обосновано, что это способствует выбору удачного национального термина, поэтому не стоит злоупотреблять иноязычными соответствиями.

Ключевые слова: заимствованная лексика, языковая компетентность, украинский литературный язык, экономическая терминология, профессиональное образование, профессиональный язык.

Лит.: 11.

Постановка проблеми. Однією з важливих проблем сучасної професійної освіти є формування мовно-професійної компетентності фахівців будь-якого профілю при їх підготовці у неспеціальних закладах вищої освіти України, а також визначення ролі термінології в цьому процесі.

Насамперед, по-перше, значно підвищені вимоги до якісної підготовки фахівців різного профілю у наш час; по-друге, це зумовлене умовами глобалізації ринкових відносин в Україні, які поставили перед вищою школою серйозне завдання, щоб усі сфери діяльності українського суспільства були забезпечені фахівцями нової генерації: висококваліфікованими, мовно компетентними у своїй професійній діяльності, грамотними, з належним інтелектуальним потенціалом, із глибокими знаннями української мови для задоволення професійних потреб, і, по-третє, з метою

забезпечення майбутнім фахівцям із різних галузей знань та виробничих сфер належної культури загальнонавчальної та професійної мов необхідне досконале володіння своєю професійною термінологією.

При вивченні мови у неспеціальних закладах вищої освіти проблема професійного спрямування навчального процесу не нова. Лінгводидакти, зокрема зазначає Н. Тома, давно звернули увагу на необхідність наблизити викладання мови у таких закладах до професійних потреб тих, хто її вивчає [10, с. 193]. В умовах сьогодення ця проблема із зазначених вище причин значно активізувалася.

Значний інтерес у мовознавців різних країн світу, зокрема, України, Росії, Польщі, Естонії, Німеччини та ін., викликає питання фахової мови, яке безпосередньо пов'язане з викладанням мовознавчих дисциплін у неспеціальних закладах вищої освіти. Такі питання були предметом обговорення на міжнародних мовознавчих конференціях цих країн, їм присвячуються теоретичні праці, навчальні посібники, методичні розробки тощо. Це свідчить про *актуальність* висвітлюваної теми й про творчі пошуки лінгвістів, які прагнуть до поліпшення рівня ефективності навчального процесу при викладанні мов для студентів нефілологічних факультетів у закладах вищої освіти і забезпечення їхнього професійного спрямування.

Безсумнівно, необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців в Україні, як і в інших державах світу, є гострою потребою, адже цього вимагає саме життя. Звідси такий великий інтерес до питань, пов'язаних з удосконаленням сучасної професійної освіти. Незважаючи на те, що ця тема *актуальна*, в лінгводидактичному плані розроблена недостатньо. З таких міркувань вона й стала предметом нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На зламі ХХ та ХХІ століть увагу багатьох дослідників привернула особлива вагомість процесу запозичення іншомовної лексики в українську мову. Зокрема, питання словотвірного освоєння запозичень є об'єктом вивчення С. Рижикової, Л. Чурсіної, Д. Мазурик, О. Стишов і О.Тодор розглядають запозичення слів як ефективний спосіб поповнення лексичного складу мови. В. Симонюк аналізує лексико-семантичну рецепцію іншомовних слів в українській мові. Англійські запозичення в мові сучасної української реклами досліджує С. Федорець. Проблемами структурно-семантичних особливостей новітніх лексичних запозичень з англійської мови в українську та рівнем їх адаптації займаються Н. Попова, Л. Архипенко, А. Ломовцева, І. Скорейко-Свірська досліджує англійські запозичення в українській науково-технічній термінології. Об'єктом уваги Т. Саржевської є взаємодія питомих та запозичених одиниць у термінології гуманітарних наук. Питання запозичення англійської економічної термінології знайшли відображення також у публікаціях Тома Н., Височинського Ю.І., Стецюк С., Горобця Н.І., Кірюшкіна Л.В. та інших вчених.

Економічну термінологічну систему української мови сьогодні досліджують мовознавці: Г. Чорновол, Т. Дячук, Д. Шапран, Л. Гаращенко, Н. Краснопольська, Л. Боднарчук та ін. Особливої ваги набувають сьогодні питання культури ділового мовлення у працях відомих науковців-економістів Г. Калетніка, А. Мазура та філологів-практиків і педагогів-методистів Н. Тимощук, Н. Гаврилук, Р. Кравця, В. Молоченко та інших.

Формулювання цілей статті. Мета статті – проаналізувати роль запозиченої термінології у формуванні мовно-професійної компетентності фахівців економічного профілю, загострити увагу на питанні доцільності іншомовних запозичень, що викликає дискусії у професійних колах

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання професійної мови й формування мовно-професійної компетентності майбутніх фахівців з економіки

можна розглядати в плані навчання професійної мови й формування мовно-професійної компетентності у студентів Вінницького національного аграрного університету.

У Вінницькому національному аграрному університеті на кафедрі української та іноземних мов питання роботи з економічною термінологією розроблені досить ґрунтовно. На наших практичних заняттях зі студентами під час опрацювання питань лексичного складу сучасної української літературної мови визначаємо фахову термінологію, яка становить основу професійної мови. Опрацьовуємо економічну термінологію, завдяки якій відбувається формування мовно-професійної компетентності студентів економічного спрямування, пропонуємо мінімум економічних термінів, які вони записують до «Професійного словничка», пояснюючи семантику кожної запозиченої лексеми. Проведена робота необхідна студентам для розуміння опрацьованого матеріалу з фахових дисциплін. Робота з економічною термінологією під час вивчення фахових предметів ускладнюється, а кількість економічних термінів, які студенти повинні засвоїти, постійно збільшується. На практичних заняттях проводиться робота з економічними текстами, з яких виділяються економічні терміни, пояснюється їхнє значення, з'ясовується сфера використання, напрацьовані і готуються навчальні посібники професійного спрямування тощо. Варто зазначити, що саме термінологія як основа професійної мови відіграє важливу роль у формуванні мовно-професійної компетентності студентів, допомагаючи їм здобути кваліфікацію економіста належного рівня.

Дослідниця наукового стилю української мови Галина Онуфрієнко зазначає, що «важливу роль у процесі підготовки мовно-компетентного фахівця покликана виконати мова, зокрема така важлива її галузь, як термінологія. Відомо, що термінологічна лексика посідає важливе місце у словниковому складі сучасної української літературної мови. Терміни є показником рівня розвитку наукової мови в суспільстві і, отже, науки загалом» [5, с. 53]. Багата і розгалужена термінологія, безсумнівно, свідчить про високий рівень фахової освіти в державі.

Лексика економічного профілю – це та частина словникового складу мови, кули входять поняття, що позначають назви предметів, явищ, процесів соціально-економічного життя. Така лексика тісно пов'язана з відповідними науками та сферами економічного життя – менеджментом, маркетингом, фінансами, правом, виробництвом, оподаткуванням, статистикою, страхуванням тощо. Основним джерелом формування сучасної української економічної лексики є чужомовні запозичення.

Науковці виділяють такі причини запозичення іншомовних економічних термінів:

1) утворення незалежної держави, розвиток в Україні ринкової економіки, розвиток міжнародних економічних зв'язків (*брокер, спонсор, менеджер, ваучер, ріелтор, дилер, тендер, саміт, консалтинг*);

2) використання англіцизмів мовцями переважно в розмовному мовленні, у художній літературі, а також сприйняття слухачами іншомовних слів як таких, що краще сприймаються (*селебреті, логіст, пролонгація, топ-менеджер, арт-бізнес, паблік релейшенз (PR), VIP-персона, інновація, інжиніринг*);

3) існування закордонних організацій, фірм на території України, користування американською продукцією (*«Проктер енд Гембл», «Шелл», Microsoft, Word, Apple, Canon, Pepsi, Reebok, Rolls-Royce*);

4) Розвиток туризму в Україні, поглиблення міжнародних культурних зв'язків (*олінклюзив, чартер, круїз, фреш, лоббі-бар*) [3].

У сучасній професійній освіті центральною проблемою постає визначення ролі

термінології у формуванні мовно-професійної компетентності фахівців будь-якої галузі знань. Окрім того, сьогодні відбувається процес становлення, нормалізації та кодифікації національної термінології, яка на початку ХХІ століття вступила в новий етап свого розвитку. За радянської доби широкого функціонування набула термінологія російська. Наразі виникла потреба активного використання національної термінологічної лексики в навчальній сфері. На сучасному етапі це знайшло відображення в професійній освіті, що поставило перед науковцями і викладачами різних навчальних, у тому числі й фахових, дисциплін вищої школи цілу низку проблем, які стосуються нормалізації й кодифікації української національної термінології, визначення джерел, з яких вона поповнюється, вибору найбільш відповідного з-поміж тих, що вживаються в мові. Варто зазначити, що все вищезазначене має безпосереднє відношення до формування мовно-професійної компетентності у майбутніх фахівців з економіки. Тому викладач у процесі роботи з економічною термінологією на заняттях з української мови за професійним спрямуванням знайомить студентів із закономірними процесами й змінами, які відбуваються в національній термінології під впливом мовних й екстралінгвальних чинників.

Так, наприклад, викладач під час практичних занять з української мови за професійним спрямуванням з'ясовує у студентській аудиторії, якому з відомих в українській мові термінів слід віддати перевагу: *відсоток* чи *процент*, *промисловість*

чи *індустрія*, *ухвала* чи *резолуція*, *кореспондент* чи *дописувач*, *концепція* чи *світогляд*, *корпорація* чи *об'єднання*, *дефолт* чи *невиконання грошових зобов'язань*, *дисконт* чи *знижка*, *компенсація* чи *відшкодування*, *трансфер* чи *переказ* тощо. Ми пояснюємо студентам, як їм ставитися до запозичених термінів в українській мові, чи

можна ними зловживати, адже проблема нормалізації української термінології насамперед ставить першочерговим питання про співвідношення в ній національного та інтернаціонального. На сучасному етапі винятково актуальним є питання активного припливу чужомовних термінів в український словник, що не завжди є виправданим. Необхідно розумно і зважено підходити до розв'язання цього питання.

У наш час активно поповнюються український термінологічний словник чужомовні слова і зокрема інтернаціоналізми, які широко використовуються в галузі економіки, політики й техніки, що є досить сильним струменем інтернаціональної лексики в сучасній українській літературній мові і характерною ознакою нашої епохи. Таке явище термінології представлене значно ширше у науковій, ніж у загальнолітературній мові.

Саме інтернаціоналізми забезпечують контакти з іншими мовами світу, при тому не порушують внутрішньої структури української мови, а вказують на високий рівень української літературної мови загалом й національної термінології зокрема, хоча й сьогодні в ній немало проблем.

Водночас на заняттях з української мови за професійним спрямуванням Вінницького національного аграрного університету при опрацюванні економічної термінології значна увага приділяється питомим українським термінам, які й визначають національну специфіку української мови, наприклад: *кошти*, *кошторис*, *вартість*, *купівля*, *продаж* та ін., їх утворенню й правильному використанню у професійній мові [5, с. 55].

Удосконалення мовно-професійної компетентності студентів, майбутніх економістів, сприяє також ознайомлення їх з новими економічними термінами, що насамперед з'являються в пресі й на телебаченні, і тими змінами, які відбуваються з розвитком суспільства у значенні окремих термінів, що зумовлене екстралінгвістичними чинниками. Наприклад, у новому словнику слово *спекуляція* втрачає негативне забарвлення й переходить до розряду економічних термінів, тобто

набуває нового забарвлення. Так само втрачає негативну якість слово *спекулянт*, яке в сучасних словниках подається як «юридична або фізична особа, що укладає угоди з метою одержання прибутку тільки від змін цін» [8]. За період 90-х років ХХ століття – початку ХХІ століття українська термінологічна система збагатилася великою кількістю міжнародних лексем на позначення різноманітних понять економіки: *аутстафінг, демпінг, когенерація, комерціалізація, траст, санація* тощо. До словникового складу української мови приходять нові поняття, а разом з ними і терміни для їх позначення у зв'язку з формуванням нових бізнесових сфер. Це значною мірою спричинило появу цілої низки нових термінів банківської, ринкової, економічної сфер: *бізнес-план, бізнес-проект, інвестувати, маклер, дилер, лізинг, форекс, промоутер* тощо.

Така робота з термінологією вчить студентів правильно розуміти процес формування української економічної термінології, свідомо ставитись до кожного терміна й правильно використовувати його у мовному вжитку, зокрема при вивченні фахових дисциплін.

Так, наприклад, Галина Онуфрієнко аналізує, що студенти на першому курсі дізнаються, що італійське за походженням слово *банк*, первісна семантика якого «*лава, конторка, стіл мінняла*» з часом набуло ступеня економічного терміна і почало означати «*особливий економічний інститут, що накопичує тимчасово вільні кошти, надає кредит, здійснює грошові розрахунки, випускає в обіг гроші, цінні папери*» [5, с. 56]. З цією семантикою слово *банк* закріпилося в українській фінансовій термінології. Проте зв'язок первісного значення цього слова з новим термінологічним простежується досить виразно. Мовно-професійна компетентність студентів економічних спеціальностей створюється й при роботі з економічними текстами, при написанні рефератів з термінології, під час виконання практичних робіт, так чи інакше пов'язаних з термінологією та ін.

Запозичення з інших мов притаманні всім термінологічним системам без винятку, розширюють лексичні можливості тієї чи іншої термінологічної системи, поповнюють її кількісний і якісний склад, збагачують мову, розширюючи сфери її використання.

В умовах глобалізації ринкових відносин держави активізувалися процеси проникнення в українську мову чужомовної економічної та бізнесової термінології, яку тепер широко використовують не тільки фахівці-економісти, але й широкий загал. Цьому достатньою мірою сприяла поява низки економічних закладів вищої освіти та факультетів економіки, розвиток малого і середнього бізнесу, пожвавлений інтерес до вивчення іноземних мов, особливо англійської, а також значні міжнародні контакти.

Тема функціонування й засвоєння англо-американських запозичень в українській мові є актуальною і на сучасному етапі. Процес цей об'єктивний, і зупинити чи заборонити його неможливо. Природно, що збільшується кількість досліджень, в яких розглядають ті чи інші проблеми, що виникли у зв'язку з новою хвилею іншомовних слів. Завдання лінгвістів полягає, з одного боку, в об'єктивному вивченні причин, особливостей та наслідків цього явища, а з другого – у виробленні критеріїв і норм функціонування чужомовної лексики, визначенні допустимого рівня її кількості у мові, який не загрожує функціонуванню рідної мови як єдиної самобутньої системи.

Інтенсивний вплив мас-медіа, а також тенденції до глобалізації ринкової економіки є причинами проникнення економічної термінології в усі сфери сучасного українського суспільства. За рахунок процесів дифузії англійських запозичень відбувається поява новітньої термінології, в основному американського

походження, що входить до українського мовного інвентаря. Чужомовні слова (етранжизми) значною мірою викликані потребою називання нових економічних реалій, донедавна невідомих у нашому суспільстві. На початку ХХІ століття у мовний обіг потрапила низка неолексем, наприклад: *мотивація, маркетинг, менеджмент, франшизинг, харизма, дефолт, промоушн, логістика, форс-мажор, офіс-менеджер, наблісити* тощо.

Іншомовна термінологіка має різні способи відтворення оригінального денотативного значення і проходить різні стадії адаптації в українській мові. Абсолютно не є дивиною, що в останні роки видання економічні та бізнесові словники наводять дещо відмінні значення і по-різному пояснюють сучасні бізнесові терміни.

Певна частина новітньої бізнесової термінології функціонує в українській мові у двох варіантах – у вигляді кальок з оригіналу та їхніх українських еквівалентів. Ми одночасно можемо зустріти вживання *дилер* і *посередник*, *дефолт* і *невиконання грошових зобов'язань*, *дисконт* і *знижка*, *офіс-менеджер* і *керівник офісу*, *ріелтер* і *агент з продажу нерухомості*, *траст* і *довірче товариство* тощо. Як зазначає Г. Онуфрієнко, більшість англійських бізнесових термінів не мають чіткого відповідника в українській мові і тому подаються в словниках у вигляді транслітерації з оригіналу з подальшим їх поясненням або дефініцією. Таким чином, *beneficiary* – це *бенефіціар*, «отримувач грошей за акредитивом або страховим полісом»; *franchise* – *франшиза*, «монопольне право або привілей, що надається приватною корпорацією дилеру на право діяльності у певному районі»; *logistics* – *логістика*, «управління матеріально-технічним забезпеченням, рухом товарно-матеріальних запасів» тощо [5, с. 167].

Водночас ще не знайшли відображення у двомовних англо-українських фахових словниках окремі з сучасних американських бізнесових реалій, що вже стабільно посіли своє місце в діловому англійському лексиконі. Йдеться про такі широко відомі у бізнесі поняття, як *socialising* – «прийом і розвага ділових партнерів»; *petty cash* – «невелика сума готівкою для дрібних офісних покупок»; *glass ceiling* – буквально «скляна стеля», а саме: «невидима межа в службовій ієрархії, неподоланна для певних категорій працівників (жінок та окремих етнічних груп) через упередження та негативні стереотипи»; *status symbols* – «матеріальні ознаки службового становища (наприклад, службовий автомобіль, власний кабінет, іменний папір)» тощо.

Привертають до себе увагу дві цікаві тенденції у розвитку сучасної англійської бізнесової термінологіки під час пошуку способів відтворення адекватних значень англійських термінологічних одиниць: термінологізація загальноповживаної лексики та використання економічних термінів у переносному значенні, що взагалі не характерне для термінології [7]. Рухомість лексичного значення слова спричиняє бурхливий розвиток ділових контактів і потреба номінації нових понять і явищ у бізнесі і діловому спілкуванні [4].

Так, *commitment*, що має загальноповживане значення «відданість (справі)», і дієслово *to handle* (брати рукою, тримати в руках, перебирати, перекладати та ін.) в американському варіанті ділової англійської мови має семантику «торгувати». Це значення виявилось продуктивним на деривати *handling* (*challenge* (кидати виклик, заперечувати, піддавати сумніву, претендувати, вимагати), у словосполученні *challenging job* відповідає українському *перспективна робота*).

Asset, окрім загальноповживаної семантики «позитивна якість» та термінологічної «актив», у діловому мовленні набуло нового додаткового значення «набуток»; *bottom line* (фін. «баланс») має, окрім того, переносне значення «останнє».

З метою детального аналізу і належної адаптації в українській мові, англійська ділова термінологіка все активніше проникає в українську систему термінології, тому вимагає до себе прискіпливої уваги мовознавців і перекладачів [5, с. 169].

Загально визнаними формами семантичного втілення найважливіших понять сучасного світу стали запозичення. Ефективному використанню мови в процесах міжнародного спілкування та обміну інформацією сприяє поява і збільшення кількості міжнародних елементів у лексичному складі української мови.

В українській терміносистемі відбуваються процеси перебудови економічної термінології, у мовленні частотними виявилися такі терміни, як: *клієнт, банк, податківець, бізнес-план* та ін., розширився спектр лексико-граматичної сполучуваності економічних термінів з термінами інших галузей: *коливання цін, фінансова компанія, від'ємний грошовий потік, банківська група* тощо, поява нових економічних термінів: *аудит, девальвація, дивіденд, іпотека* тощо.

Дедалі природніше вписуючись у світові інтеграційні процеси, сьогодні українська фінансово-економічна думка потрапляє й під англійськомовні термінологічні впливи, запозичуючи разом з відповідними поняттями та категоріями їхню словесну форму, що входила донедавна в російськомовне, тепер у англійськомовне поле залежності. Внаслідок інтенсивного припливу англіцизмів відбуваються складні процеси в українській лексико-семантичній системі і потребують наукового аналізу й узагальнення.

Термінологія відіграє важливу роль у комунікації людей, оскільки вона є вагомим джерелом отримання інформації в сучасному світі. Окрім того, термінологія – це та частина лексики, яка надзвичайно динамічна і чутлива до зовнішнього впливу. Там, де відбувається найбільш тісна взаємодія мов і культур, зафіксовано максимальну кількість іншомовних запозичень у таких галузях. Насамперед, такою сферою є економіка. Сучасна економічна термінологія поновлюється, розвивається, вдосконалюється відповідно до розвитку й удосконалення економічної сфери. У системі економічної термінології відбуваються різноманітні лексико-семантичні процеси, пов'язані із входом до неї значної кількості запозичень (особливо з англійської мови). Усебічне відображення широкого кола економічних понять підтверджують термінологічні лексико-семантичні групи. Тому дослідження, присвячені розв'язанню таких проблем, пов'язаних із процесами запозичення та освоєння лексики чужомовного (особливо англійськомовного) походження в українській економічній термінології, є надзвичайно актуальними на сьогодні.

Над вирішенням проблеми надмірного входження чужомовної (особливо англійськомовної) лексики до національної сучасної мови загалом та українських терміносистем зокрема українські мовознавці сьогодні працюють активно. Встановлення відповідного співвідношення між національним і міжнародним у термінотворенні залишається однією з актуальних проблем сучасного українського термінознавства. Однак перед тим, як уводити чужомовну одиницю до системи української мови, необхідно було б спробувати пошукати серед національних термінів такий, який зміг би точно відобразити зміст запозиченого поняття або ж утворити синонім із корінних національних мовних ресурсів, і такий термін використовувати як нормативний. Коли жоден із варіантів не підходить, лишень тоді варто залишати запозичену термінологічну одиницю. Таким чином, національні терміносистеми можна зробити максимально досконалими, використовуючи досвід світових мов-продуцентів і власне український історичний досвід [2, с. 203].

Навіщо послуговуватися чужими запозиченнями, скажімо, якщо у нашій мові є свої відповідники, наприклад, слово *допомога* відповідає *субсидії, брокер* українською – *посередник, а бартер* – *обмін*. Справедливо зазначити, що питання

доцільності іншомовних запозичень викликає дискусію, однак, реалії сьогодення такі: більшість нових економічних термінів іншомовного походження настільки відомі, що не викликають у сучасних фахівців заперечення.

Висновки. Динаміка запозичення англійських термінологічних одиниць як спеціальних назв нових явищ і понять значно активізувалася, тому сьогодні особливо відчутний процес співвідношення національних і чужомовних компонентів у системі української фінансово-економічної термінології. Водночас спостерігаємо й тенденцію до надмірного захоплення запозиченнями англійського походження у фінансово-економічній термінології, невиправдане використання іншомовних лексем за умови функціонування в мові автохтонних відповідників із тим самим значенням. Тож необхідність фахової оцінки доцільності засвоєння англіцизмів у фінансово-економічній терміносистемі української мови є на часі.

Отже, можна стверджувати, що вплив іншомовної, зокрема англійської, лексики на сучасну українську термінологію взагалі та економічну як її підсистему є більш інтенсивним та багатоплановим порівняно з попередніми десятиріччями. Тому необхідно чітко визначитися: наскільки доречним і необхідним є запозичення у кожному окремому випадку і чи не шкодитиме їх надмірна кількість комунікативним процесам у мові.

Список використаних джерел

1. Архипенко Л.М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові: етапи і ступені адаптації. Автореферат канд. дисертації 10.02.01 – українська мова. Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2005. 23 с.
2. Кияк Т. Мовна політика. Світовий досвід, українські реалії // Наукові записки Кіровоградського ДПУ ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград, 2008. Вип. 75 (2). С. 199-204.
3. Лапінська О.М. Екстралінгвістичні чинники запозичень англіцизмів у сучасній українській мові. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/dlgum/2010pdf.
4. Лингвистический энциклопедический словарь / под ред. В.Н. Ярцевой. М., 1990.
5. Онуфрієнко Г. Науковий стиль української мови. 2-ге вид. переробл. та доповн.: навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2009. 392 с.
6. Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство: підручник. Львів: Світ, 1994. 216 с.
7. Розенталь Д.Э., Теленкова М.А. Словарь-справочник лингвистических терминов. М., 1985.
8. Словарь делового человека / под ред. Амуржуева О.В. и др. М.: Экономика, 1992. 236 с.
9. Словник іншомовних слів / за ред. О.С. Мельничука. К. : УРЕ, 1974. 776 с.
10. Тома Н. Запозичення з англійської мови в сучасній українській економічній термінології [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.pinchukfund.org/storage/students/works/2008/460.doc>.
11. Туровська Л.В. Інтеграція іншомовних лексем у сучасну українську термінологію // Наукові праці Чорноморського державного університету ім. Петра Могили. Серія: Філологія. Мовознавство, 2009. Т. 98. Вип. 85. С. 129-132.

References

1. Arkhypenko, L.M. (2005). Inshomovni leksychni zapozychennia v ukrainskii movi: etapy i stupeni adaptatsii [Foreign lexical borrowings in the Ukrainian language: stages and adaptation levels]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University [in Ukrainian].

2. Kyiak, T. (2008). *Movna polityka. Svitovyi dosvid, ukrainski realii* [Language policy. World experience, Ukrainian realities]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho DPU im. V. Vynnychenka. Serii: Filolohichni nauky (movoznavstvo) – Scientific Papers of Volodymyr Vynnychenko Kirovohrad Ukrainian State Pedagogical University. Philological Sciences. Linguistics*, 75 (2), 199-204 [in Ukrainian].
3. Lapinska O.M. Ekstralinhvistychni chynnyky zapozychen anhlitsyzmiv u suchasni ukrainskii movi [Extralinguistic factors of modern Ukrainian language borrowings]. Retrieved from www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/dlgum/2010.pdf [in Ukrainian].
4. Yartseva, V.N. (Eds.) (1990). *Lingvisticheskiy entsiklopedicheskiy slovar* [Linguistic encyclopedic dictionary]. Moscow [in Russian].
5. Onufriienko, H. (2009). *Naukovyi styl ukraiinskoi movy* [Scientific style of the Ukrainian language]. Kyiv: CEL, 2009, 392 [in Ukrainian].
6. Panko, T.I., Kochan, I.M. & Matsiuk, H.P. (1994). *Ukrainske terminoznavstvo* [Ukrainian terminology]. Lviv: Svit [in Ukrainian].
7. Rozental, D.E. & Telenkova, M.A. (1985). *Slovar-spravochnik lingvisticheskikh terminov* [Linguistic terms dictionary]. Moscow [in Russian].
8. Amurzhuev, O.V. (Eds.) (1992). *Slovar delovogo cheloveka* [Businessman dictionary]. Moscow [in Russian].
9. Melnychuk, O.S. (Eds.) (1974). *Slovyk inshomovnykh sliv* [Foreign words dictionary]. Kyiv: USE [in Ukrainian].
10. Toma, N. (2008). *Zapozychennia z anhliiskoi movy v suchasni ukrainskii ekonomichni terminologii* [Borrowing from English to modern Ukrainian economic terminology]. Retrieved from <http://old.pinchukfund.org/storage/students/works/2008/460.doc> [in Ukrainian].
11. Turovska, L.V. (2009). *Intehratsiia inshomovnykh leksem u suchasnu ukrainsku terminologiiu* [Integration of foreign language words into modern Ukrainian terminology]. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu im. Petra Mohyly. Serii: Filolohiia. Movoznavstvo. – Scientific Papers of Petro Mohyla Black Sea State University. Philology. Linguistics*, Vol. 98, Issue 85, 129-132 [in Ukrainian].

Інформація про автора

ТИМКОВА Валентина Андріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: tymkova_v@ukr.net)

TYMKOVA Valentyna – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Ukrainian and Foreign Languages, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3 Soniachna Str., e-mail: tymkova_v@ukr.net).

ТЫМКОВА Валентина Андреевна – кандидат филологических наук, доцент, доцент кафедры украинского и иностранных языков, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: tymkova_v@ukr.net).